

ชื่อหนังสือพิมพ์ เชียงใหม่นิวส์	วันที่ - 3 ก.พ. 2552	ปีที่ 18	ฉบับที่ 6412	หน้า 5
------------------------------------	-------------------------	-------------	-----------------	-----------

รอยเรื่อง
เมืองล้านนา
ปีที่ ๑๑

พระราชชายาเจ้าดารารัศมี: ขัตติยานี ผู้เชื่อมแผ่นดินล้านนาและสยาม

พระ

ราชชายาเจ้าดารารัศมี หรือ เจ้าอิ่ง ประสูติวันที่ 26 สิงหาคม พ.ศ.2416 ขึ้น 4 ค่ำ เดือน 8 ปีระกา เวลา 03.00 น. เศษ ที่คุ้มหลวงกลางเวียงเชียงใหม่ เป็นพระธิดาองค์สุดท้ายของ พระเจ้าอินทวิชยานนท์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 7 กับพระเทวีแม่เจ้า ทิพเกสร

เมื่อมีพระชนม์ 13 ชันษา ได้ถวายตัวเป็น พระสนม รับ ราชการฝ่ายในมีบรรดาศักดิ์เป็นเจ้าจอม ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5

วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ.2432 ประสูติ พระราชธิดาทรงพระนามว่า พระเจ้าลูกเธอ พระองค์เจ้าวิมลนาคนพิลี ต่อมาประสูร ล้นพระชนม์ขณะมีพระชันษา 3 ชันษาเศษ ในวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2435

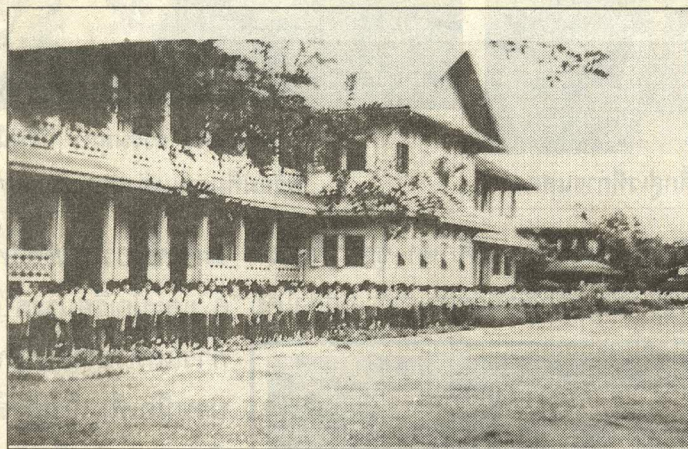
ในปี พ.ศ.2451 เจ้าจอมมารดาเจ้า ดารารัศมีได้รับพระมหากรุณาธิคุณโปรดเกล้าฯ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 3 ก.พ. 2552	18	6412	5

สถาปนาพระอิสริยยศขึ้นเป็น พระราชชายา หลังจากสิ้นรัชกาล พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวฯ พระราชชายาเจ้าดารารัศมีเสด็จกลับมาประทับที่นครเชียงใหม่ เดือนมิถุนายน พ.ศ.2476 เริ่มประหารด้วยพระโรคพระบิดาสะ (ปอด) และสิ้นพระชนม์วันที่ 9 ธันวาคม พ.ศ.2476 เวลา 15.14 นาฬิกา ที่คุ้มรินแก้ว รวมพระชนมายุ 60 พรรษา

พระกรณียกิจของเจ้าดารารัศมีที่มีต่อ การอนุรักษ์ สืบสาน ขนบธรรมเนียมประเพณีล้านนา เมื่อครั้งที่พระองค์ได้ถวายตัวเป็น พระสนม ทรงฉลองพระองค์ตามแบบล้านนาตลอดพระชนม์ชีพของ พระองค์แม้จะประทับ ณ พระตำหนักในพระบรมมหาราชวังในกรุงเทพฯ

ผ้าขึ้น เลื้อยแขนกระบอก การทอไหมเย็บ การไผ่มยาวเกล้ามวย เป็นวัฒนธรรมการแต่งกายล้านนาที่เป็นที่รับรู้และยอมรับในหมู่ เจ้านายฝ่ายในของราชสำนัก

นอกจากนั้นพระองค์ยังทรงฟื้นฟูงานช่างฝีมือต่างๆ เช่น การทอซิ่นยกดอก จกด้วยมือ ใช้ไหมทอง การร้อยมาลัย จัดพาน ร้อยดาชาย เย็บแบบ จัดกระเช้าดอกไม้ ฯลฯ ทรงสร้างสรรค์ศิลปะการ แสดงและวรรณกรรมละคร ทรงประดิษฐ์การฟ้อนใหม่ๆ โดยใช้ แนวการฟ้อนแบบนาฏศิลป์ในวังหลวงหรือให้มีการผสมผสานกัน

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 3 ก.พ. 2552	18	6412	5

ทางการเมื่อปี พ.ศ.2412 เมื่อมีครูหม่อมเดินทางมาจากพระนคร 2 คน คือ มีสเถื่อนา โคลด์ และมีสแมรี แคมป์เบล โดยใช้ชื่อว่า “โรงเรียนสตรี” จนถึงปี พ.ศ.2452 มีจำนวนนักเรียนเพิ่มมากขึ้นเป็น 200 คน นอกจากนั้นในวันที่ 24 พฤศจิกายน 2475 พระราชชายาเจ้าดารารัศมี ยังได้เสด็จเป็นประธานพิธีเปิด ดิگคำเทียงนฤมิตร ซึ่งเป็นโรงเรียนสตรีประจำมณฑลพายัพ “วัดโนนทัยพายัพ” เมื่อเวลา 16.30 น.

ซึ่งปรากฏคำประทานกราบทูลพระราชชายาเจ้าดารารัศมี ของหลวงอนุสารสุนทร กรมการพิเศษจังหวัดเชียงใหม่ ดังนี้ ...ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานกราบทูลแสดงความปิติยินดีในพระกรุณาธิคุณเป็นล้นเกล้าฯ ข้าพระพุทธเจ้าขอประทานพระกรุณาทรงเปิดผ้าคลุมนามดิگและเสด็จทรงเหยียบ ดิگคำเทียงนฤมิตร ทั้งนี้ เพื่อความเป็นสวัสดิมงคลแก่สถานที่และบรรดานักเรียนที่จะได้อาศัยใช้ประโยชน์ในการศึกษาสืบไป

เอกสารประกอบ

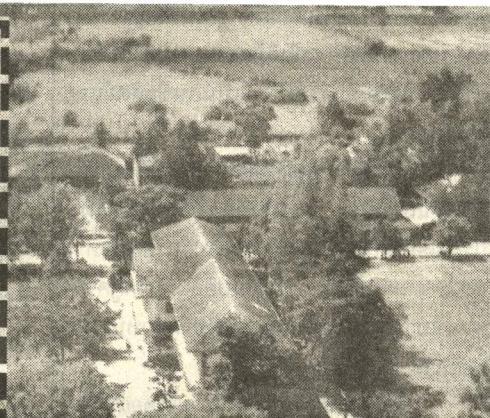
เอกสารการเปิดอาคารพิพิธภัณฑสถานโรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ

ระหว่างศิลปะการพื่อนราทางเหนือ พม่า และกรุงเทพฯ เช่นพื่อนม่านมัยเชียงตา พื่อนม่านแม่แลพื่อนโยคีถวายุไฟและพื่อนเงี้ยว และทรงส่งเสริมวรรณกรรมประเภทเพลงขอ ทำให้ละครข่อยงาเป็นที่ยูจักกันดี

ส่วนพระกรณียกิจของพระราชชายาเจ้าดารารัศมีต่อการศึกษาในเชียงใหม่ โดยได้จัดตั้งโรงเรียนสตรี ขึ้นอย่างเป็นทางการ

ชื่อหนังสือพิมพ์	วันที่	ปีที่	ฉบับที่	หน้า
เชียงใหม่นิวส์	- 3 ก.พ. 2552	18	6412	5

โรงเรียนเจ้าหลวง

วันที่ 25 มีนาคม 2449 โรงเรียนสตรีในความอุปการะของเจ้าอินทวิชิตราชวงศ์ เจ้าหลวงเชียงใหม่องค์ที่ 8 เปิดทำการสอน ณ คู่มเจ้าเรือนคำ ถนนแม่ทา มีนางเขย เป็นครูใหญ่ ต่อมาในปี พ.ศ.2457 ขุนอุปการณศิลปศาสตร์ กรรมการมณฑลพายัพ ดำเนินการให้เปิดทำการสอน ณ บริเวณบ้านพักกรรมการจังหวัดใกล้วัดดอกเอื้อง คือ จากนั้นหลวงอนุภาณิศึกษาบุตรข้าราชการมณฑลนครราชสีมาดำเนินการต่อ โดยมีนางจรัสพร หงสกุล เป็นครูใหญ่

ปี พ.ศ.2458 ได้มีการตั้งโรงเรียนชายขึ้น ณ คู่มหลวงช้างวัดคงดี แล้วจึงย้ายไปบริเวณที่ตั้งโรงเรียนยุพราชวิทยาลัยปัจจุบัน โรงเรียนสตรีจึงได้ย้ายไปอยู่ที่โรงเรียนชาย เปิดทำการสอนครั้งแรกในวันที่ 1 พฤษภาคม 2459 ตามคำสั่งมณฑลพายัพ โดยมีขุนเขตรักษาเป็นกรรมการใช้ชื่อว่า โรงเรียนสตรีประจำมณฑลพายัพ ยุพราชวิทยาลัย

ปี พ.ศ.2460 ได้ริ่อาคารเรียนที่วัดคงดีไปสร้างใหม่ในที่ดินของอำมาตย์ตรีเจ้าราชบุตร เสนาคลัง บริเวณถนนพระปกเกล้าเป็นเจ้า(ถนนพระปกเกล้า) ตำบลศรีภูมิ ปัจจุบันคือวิทยาลัยอาชีวศึกษา โดยได้เปิดทำการสอนครั้งแรกในวันที่ 1 พฤษภาคม 2461 จากนั้นในวันที่ 1 กรกฎาคม 2464 ได้ยกฐานะเป็น โรงเรียนสตรีประจำมณฑลพายัพ มีนางเพิ่ม วัฒนศิริตรนการ รักษาการครูใหญ่ รับนักเรียนสตรีตั้งแต่นั้น ประถมปีที่ 1 และรับนักเรียนชายอายุไม่เกิน 12 ปีเต็ม

วันที่ 7 มกราคม 2471 สมเด็จพระศรีสวรินทิราบรมราชเทวี พระพันวัสสาอัยยิกาเจ้า ได้ทรงพระราชทานนามโรงเรียนชื่อวัดโนทัยและเสด็จพระราชดำเนินเปิดป้ายนามโรงเรียน พร้อมกับด้วยสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอเจ้าฟ้า กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร

การศึกษาของโรงเรียนเจริญขึ้น แผนกสามัญจัดการสอนถึงชั้นประโยคปริยัติแพ่ง แผนกฝึกหัดครูรับนักเรียนประจำเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรจังหวัด (ป.) และ ประกาศนียบัตรครูประถม (ป.ป.)

ปี พ.ศ.2474 กรรมการมณฑลให้รวมโรงเรียนสตรีประจำมณฑลและโรงเรียนสตรีประจำจังหวัด (โรงเรียนคำเที่ยงอนุสรณ์ปัจจุบัน : ตั้งเมื่อ พ.ศ.2468) เริ่มรับนักเรียนประจำเข้าเรียนในแผนกสามัญ

ต่อมาในปี พ.ศ.2476 ทางราชการเปลี่ยนแปลงระเบียบการปกครองส่วนภูมิภาค มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑล ยุบกองธรรมการมณฑล โรงเรียนสตรีประจำมณฑลพายัพ วัดโนทัยพายัพ จึงเป็นโรงเรียนสตรีวัดโนทัยพายัพ แผนกสามัญเปิดทำการสอนตั้งแต่ชั้นประถมปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมปีที่ 8 เมื่อมีนักเรียนมากขึ้น บริเวณโรงเรียนคับแคบจึงได้ย้ายมาตั้ง ณ ที่ปัจจุบัน ซึ่งเดิมเป็นวัดร้างชื่อ วัดลิเลียด โดยเริ่มก่อสร้างตึกเรียนเมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2481 ประกอบพิธีเปิดโรงเรียน ในวันที่ 21 มกราคม 2482

ระหว่างปี พ.ศ.2484-2488 เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา โรงเรียนสตรีวัดโนทัยพายัพ ถูกใช้เป็นสถานที่พักของทหารญี่ปุ่น โรงเรียนจึงต้องย้ายไปทำการสอนที่โรงเรียนหัวเอ้ง โรงเรียนหัวเตี้ย ถนนช้างคลาน และโรงเรียนวัดพระนอนหนองผึ่ง (จันทราราษฎร์ประสาธ) ตำบลหนองผึ่ง อำเภอสารภี

จนกระทั่งวันที่ 8 กรกฎาคม 2517 จึงได้เปลี่ยนชื่อโรงเรียนเป็น "โรงเรียนวัดโนทัยพายัพ" มาจนถึงปัจจุบัน

จักรพงษ์ คำบุญเรือง

jakpong@chiangmainews.co.th